

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1.

Στο διήγημα υπάρχουν αρκετά στοιχεία που προσιδιάζουν στη θεατρική λειτουργία:

- Ζωντανός και παραστατικός διάλογος των προσώπων, στοιχείο απαραίτητο για τη θεατρική διάρθρωση. Και στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο αφηγητής δε μονοπωλεί το λόγο· αντίθετα αφήνει να μιλήσουν και τα άλλα πρόσωπα, άλλοτε με εκτενείς μονολόγους και άλλοτε με διαλόγους.
Παράδειγμα: - Ω! είπε με τ' απελπιστικής εκφράσεως ... και είναι αδελφή σας.
- Οι χώροι αλλάζουν όπως τα θεατρικά σκηνικά: από το σπίτι στον ανοικτό χώρο, από την εκκλησία στην αυλή του σπιτιού, από το ποτάμι στο εσωτερικό του Πατριαρχείου.
Παράδειγμα: η σκηνή της υιοθεσίας « Ήδη αυτή η υιοθέτησις ... παρισταμένους»
- Εκτός από τους δύο πρωταγωνιστές (μητέρα – Γιώργης) παρατηρείται ακόμη η συμμετοχή πολλών προσώπων είτε ως δευτεραγωνιστών είτε ως βουβών προσώπων.

Παράδειγμα: « Ο πατήρ του κορασίου ... εξενίσθησαν παρ' ημίν»

B1.

Την εποχή που ο Βιζυηνός εμφανίζεται στο χώρο της ελληνικής πεζογραφίας η γλώσσα που χρησιμοποιεί είναι η καθαρεύουσα και ο ίδιος γράφει σε αυτή. Πρόκειται όμως για μία δική του καθαρεύουσα, πιο χαλαρή, που εύκολα εκτρέπεται σε δημοτική χρησιμοποιώντας τύπους της λαϊκής γλώσσας. Η καθαρεύουσα του Βιζυηνού είναι μια ανάλαφρη και ευχάριστη στο άκουσμά της γλώσσα, χωρίς τη συνήθη ταχύτητα αυτής. Είναι ιδιαίτερα επιμελημένη, κάτι που πρέπει να οφείλεται στη φαναριώτικη παιδεία του, στις φιλοσοφικές και ψυχολογικές σπουδές του. Χρησιμοποιείται μόνο στον αφηγηματικό κορμό και αποπνέει δροσιά, ειρωνεία και χιούμορ.

Ωστόσο στους διαλόγους, ο Βιζυηνός αποβάλλει τον «καθωσπρεπισμό της καθαρεύουσας» και τα διάφορα πρόσωπα, κατά κανόνα απλοί άνθρωποι του λαού, εκφράζονται το καθένα με τη γλώσσα της καρδιάς του και του δικού του περιβάλλοντος. Η χρήση αυτή του καθημερινού λόγου οφείλεται στην επιθυμία του διηγηματογράφου να αποδώσει την αλήθεια των προσώπων ακόμα και μέσα από τη γλώσσα που μιλούν. Επιπλέον η συγκεκριμένη γλωσσική επιλογή (δημοτική και ιδιωματικές εκφράσεις του τόπου του και τουρκικές λέξεις) αποτελεί στοιχείο αμεσότητας και ρεαλισμού (ακρίβεια γεγονότων και καταστάσεων, ακριβής παρουσία των προσώπων – αληθοφάνεια). Αυτή η «ιδιότυπη διγλωσσία» του Βιζυηνού δεν χαρίζει μόνο την αίσθηση της ποικιλίας μέσα από τη συνύπαρξη ή την αντιπαλότητα διαφορετικών φωνών, λόγων, χώρων, τρόπων ζωής και αναμνήσεων.

Παραδείγματα γλωσσικών επιλογών :

Καθαρεύουσα : «Αι οικονομικά μας δυσχέρειαί ... υιοθέτησις»

Δημοτική : «Δος το πίσου το Κατερινιώ ... σωστά μου!»

B2.

A. Στην υιοθεσία του κοριτσιού έχουμε περιληπτική έκθεση των γεγονότων και συμπύκνωση του χρόνου της αφήγησης. Περιληπτική απόδοση (επιτάχυνση) εντοπίζεται και στην αφήγηση όσων σχετίζονται με την πρώτη ψυχοκόρη. Με ελάχιστα ρήματα (ηυξήθη, ανετράφη, επροικίσθη, υπανδρεύθη) δίνεται όλη η ζωή της κοπέλας ως το γάμο της και κλείνει ολόκληρος ο κύκλος που σηματοδότησε η πρώτη υιοθεσία της μητέρας του αφηγητή.

Με τη χρήση της επιτάχυνσης συμπυκνώνει σε λίγες μόνο σειρές ένα χρονικό διάστημα τουλάχιστον δέκα ετών κατά το οποίο ο ίδιος απουσίαζε. Με αυτό τον τρόπο, το διήγημα κερδίζει σε γοργότητα και αποφεύγεται η χαλαρότητα. Συγχρόνως παρουσιάζει σύντομα τη ζωή του κοριτσιού που δεν το συμπαθούσε λόγω του κακότερου χαρακτήρα της.

B. Η αφήγηση των γεγονότων δεν γίνεται ευθύγραμμα (ακριβώς με τη σειρά που συνέβησαν στην πραγματικότητα) γιατί αυτό θα αφαιρούσε την απορία που προσπαθεί να δημιουργήσει ο αφηγητής σχετικά με το αμάρτημα και θα καθιστούσε την αφήγηση λιγότερο ενδιαφέρουσα. Για αυτό χρησιμοποιούνται αναχρονίες, δηλαδή χρονικές ασυμφωνίες (αναλήψεις ή προλήψεις)

Με την αναδρομή στο παρελθόν γίνεται αντιληπτή η προσπάθεια της μάνας να επιχειρηματολογήσει υπέρ της θέσης ότι η Κατερινιώ είναι δικό της παιδί και ότι δεν πρέπει να γίνεται διάκριση ανάμεσα στο κορίτσι και τα βιολογικά της παιδιά. Για την τεκμηρίωση αυτής της θέσης υποστηρίζει ότι το ανέλαβε μωρό τριών μηνών, το μεγάλωσε όπως τα δικά της παιδιά φτάνοντας να το θηλάζει, έστω και εικονικά για να το βοηθά να αποκοιμηθεί. Ταυτόχρονα, η συγκεκριμένη αναδρομή εντείνει ακόμη περισσότερο τη δραματική κατάσταση, αφού παρατηρείται η άρνηση μητέρας να αποχωριστεί το δεύτερο ψυχοπαιδί της παρά την επιμονή του Γιώργη με αποτέλεσμα να διεγείρεται η αγωνία και το ενδιαφέρον των αναγνωστών για τον τρόπο που θα εξελιχθεί η σύγκρουση μεταξύ μητέρας και γιου.

Γ1.

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα από τη σκηνή της πρώτης υιοθεσίας γίνεται αντιληπτό πως ο συγγραφέας εστιάζει κυρίως στα συναισθήματα των προσώπων κατά τη στιγμή της δοκιμασίας που τελείται από τον πρωτόγερο του χωριού. Η μητέρα νιώθει προφανώς ευτυχισμένη, αλλά φοβάται παράλληλα μήπως κάποιος διεκδικήσει το παιδί και ξαφνικά ακυρωθεί η ανείπωτη συγκίνηση και ευτυχία της για την πράξη της υιοθεσίας. Από την άλλη πλευρά, οι φυσικοί γονείς του παιδιού παρακολουθούν με βουβό και διακριτικό πόνο την όλη διαδικασία. Ο πατέρας κοιτάζει μπροστά με θλίψη και η μητέρα του κοριτσιού έκλαιγε ακουμπώντας στον ώμο του.

Εκείνο που πρέπει να τονιστεί είναι ο απλός και συνάμα συγκλονιστικός τρόπος με τον οποίο κατορθώνει ο συγγραφέας να αποδώσει την συναισθηματική κατάσταση των ηρώων. Αναλυτικότερα, αποδίδει τον ανθρώπινο πόνο χωρίς να καταφεύγει σε μελοδραματισμούς, σπαραξικάρδιες κραυγές ή δηλώσεις και εύκολες συγκινήσεις. Η περιγραφή των συναισθημάτων των πρωταγωνιστών είναι λιτή, κοφτή και δεν αφήνει περιθώρια δακρύβρεχτου σχολιασμού. Αποδίδει πλήρως τη συναισθηματική φόρτιση των δύο βιολογικών γονιών και της θετής μητέρας, χωρίς να κουράζει με λεπτομέρειες που θα υποβάθμιζαν τη συναισθηματική ένταση της διαδικασίας της υιοθεσίας.

180 λέξεις

Δ1.

Συγκρίνοντας τα δύο αποσπάσματα ως προς το περιεχόμενο εντοπίζουμε ομοιότητες και διαφορές.

Ομοιότητες :

1. Και στα δύο έργα γίνεται λόγος για παιδιά τα οποία οι γονείς υποχρεώνονται να τα αφήσουν στην κηδεμονία άλλων ανθρώπων. Στην περίπτωση των γονιών στο Αμάρτημα, αιτία είναι η οικονομική ανέχεια και πιθανότατα για τον ίδιο λόγο εγκαταλείπεται και το βρέφος στο έργο του Κονδυλάκη «θα ήτο παιδί καμμίας και το πέταξε»
2. Και στα δύο αποσπάσματα είναι έντονη η επιθυμία των θετών γονιών να αναθρέψουν τα παιδάκια παρά το γεγονός ότι βρίσκονται σε δεινή οικονομική κατάσταση. Έτσι η χήρα μητέρα στο «Αμάρτημα» παρά τις οικονομικές δυσκολίες, αφού ήδη έπρεπε να συντηρήσει τρία παιδιά, αναλαμβάνει και ένα υιοθετημένο («Αι οικονομικάί να υιοθετήση»). Ακόμα η Δεσποινιώ δε διστάζει στη δεύτερη υιοθεσία να δουλέψει για να μεγαλώσει το θετό παιδί της. Παρόμοια και ο Τάσος δηλώνει ότι θα δουλέψει με όρεξη για να ζήσει το ορφανό παιδάκι («κάθε βράδυ θα σας φέρνω ... ζω»)
3. Και στις δύο περιπτώσεις, τα υιοθετημένα παιδιά είναι κορίτσια. Η μάνα μάλιστα αφού μεγαλώσει και προικίζει την πρώτη θετή της κόρη υιοθετεί κι άλλη ψυχοκόρη ζητώντας μάλιστα από τον Γιώργη τη βοήθειά του στην ανατροφή της, αφού της το είχε υποσχεθεί. Ανάλογα στο έργο «Οι άθλιοι των Αθηνών», ο Τάσος αναλαμβάνει με τη βοήθεια των γυναικών την ανατροφή του μωρού που βρήκε στην «κάσσα» όπου κοιμόταν.

Διαφορές :

1. Διαφοροποίηση ως προς τους πρωταγωνιστές των έργων. Στο Αμάρτημα, κεντρικό πρόσωπο είναι η Δεσποινιώ, η Μηχαλιέσσα, η μητέρα του Γιώργη η οποία έχει ήδη χάσει δύο κορίτσια και για να ανακουφίσει τον πόνο της επιλέγει να υιοθετήσει ορφανά κοριτσάκια. Αντίθετα, στο έργο του Κονδυλάκη, κεντρικό πρόσωπο είναι ένας άντρας, ο Τάσος, ένας λούστρος που βρίσκει ένα κοριτσάκι που εγκατέλειψε η μάνα του στην «κάσσα» του και αποφασίζει να αναλάβει την ανατροφή του.
2. Διαφορά παρατηρείται και στα κίνητρα της υιοθεσίας. Η μητέρα του Γιώργη προβαίνει σε υιοθεσίες για να εξιλεωθεί για την πράξη της (πλάκωμα βρέφους), να απαλλαγεί από τις ενοχές που νιώθει. Από την άλλη πλευρά, ο Τάσος αποφασίζει να αναλάβει το μεγάλωμα του μικρού κοριτσιού γιατί αισθάνεται όκτιο, λύπη και συμπάθεια για το εγκαταλελειμμένο βρέφος.